

افشار

نام آزمون: ادبیات یازدهم تکمیلی تشریحی

زمان برگزاری: ۱۲۰ دقیقه

مرکز مشاوره تحصیلی دکتر
علیرضا افشار

۱) معنای فعل «شد» در بیت های زیر چه تفاوتی دارد؟

(الف) چنان پر شد فضای سینه از دوست که فکر خویش گم شد از ضمیرم

(ب) روزگاری شد که در می خانه خدمت می کنم در لباس فقر کار اهل دولت می کنم

۲) شکل مجهول شده عبارات زیر را بنویسید.

(الف) زرهاست که پدر ما از غزو هندوستان آورده است.

(ب) ما حق نعمت تندرستی لختی گزارده باشیم

۳) در عبارت زیر دلیل پرهیز از تنعم و عدم پذیرش پاداش چیست؟

«آن چه دارم از اندک مایه حطام دنیا حلال است و کفایت است و به هیچ زیادت، حاجتمند نیستم».

۴) با توجه به بیت «بلند آن سر که او خواهد بلندش / نژند آن دل که او خواهد نژندش» به سؤالات مطرح شده پاسخ دهید؟

(الف) بیت را به نثر روان برگردانید.

(ب) یک مجاز در بیت بیابید.

(پ) در مصراع اول بیت یک کنایه بیابید.

۵) مفهوم دقیق بیت «به ترتیبی نهاده وضع عالم / که نی یک موی باشد بیش و نی کم» در کدام گزینه یافت می شود؟

(الف) آفرینش انسان از خاک

(ب) نظام احسن آفرینش

(پ) لطف و کرم خدا در خلقت مخلوقات

۶) با توجه به بیت زیر به سؤالات مطرح شده پاسخ دهید.

«خرد را گر نبخشد روشنایی بماند تا ابد در تیره رای»

(الف) در مصراع اول مفعول را بیابید.

(ب) فعل مصراع دوم گذرا است یا ناگذر؟

(پ) نقش دستوری «خرد» را مشخص کنید.

۷) در عبارت «مولانا آن چنان در معارف شمس غرق شد که مریدان خود را زیاد برد»، آرایه استعاره را بیابید.

۸) در بیت «بشنو از نی چون حکایت می کند / از جدایی ها شکایت می کند» کدام واژه «نماد» انسان جدا افتاده از عالم معنا است؟

۹) در شعر «بیداری زمان را با من بخوان به فریاد / و مرد خواب و خفتی / روسر بنه به بالین تنها مرا رها کن»، آرایه های خواسته شده را بیابید.

(الف) تضمین:

(ب) تضاد:

(ج) تشخیص:

۱۰) با توجه به درس، آخرین غزلی که مولانا سرود با کدام بیت شروع می شود؟

(الف) رو، سربنه به بالین تنها مرا رها کن ترک من خراب شبگرد مبتلا کن

(ب) به روز مرگ چو تابوت من روان باشد گمان مبر که مرا در این جهان باشد

۱۱) بیت «به روز مرگ چو تابوت من روان باشد / گمان مبر که مرا درد این جهان باشد» با کدام یک از ابیات زیر قرابت معنایی دارد؟

(الف) غم خود خور به روز شادمانی که دارد مرگ در پی زندگانی

(ب) نه مرگ است این که عین زندگانی است فراقی نیست عین شادمانی است

۱۲) در متن زیر واژه های «وندی» را بیابید و اجزای سازنده آنها را بنویسید.

«علت شهرت او، اقامت طولانی وی در شهر قونیه بوده است، اما جلال الدین همواره خود را از مردم خراسان شمرده و همشهریانش را دوست می داشته و

از یاد آنها دلش آرام نبوده است».

۱۳) با توجه به بیت «فرزند عزیز را به صد جهد بنشانند چو ماه در یکی مهد» به سوالات پاسخ دهید.

الف) در مصراع اول «مفعول» چند واج دارد؟

ب) مصراع دوم را مطابق زبان معیار مرتب کنید.

۱۴) با توجه به بیت زیر به سوالات پاسخ دهید.

آمد سوی کعبه سینه پر جوش چون کعبه نهاده حلقه در گوش

الف) یک مفهوم کنایی بیابید.

ب) چه کلماتی جناس ناهمسان دارند؟

۱۵) مفهوم کلی بیت زیر را بنویسید.

«گرچه ز شراب عشق مستم عاشق تر ازین کنم که هستم»

۱۶) در عبارت «روزی چند صبر کنید تا من بر این یک مشت خاک دست کاری قدرت بنمایم، تا شما در این آینه نقش‌های بوقلمون ببینید» مقصود از

«آینه» و «نقش‌های بوقلمون» چیست؟

۱۷) ابیات زیر را به نثر روان برگردانید.

«به مغرب سینه مالان قرص خورشید نهران می گشت پشت کوهساران

فرو می ریخت گردی زعفران رنگ به روی نیزه‌ها و نیزه‌داران»

۱۸) در ابیات زیر نقش دستوری واژه‌های مشخص شده را بنویسید.

الف) به خوناب شفق در دامن شام به خون آلوده ایران کهن دید

ب) چو آتش در سپاه دشمن افتاد ز آتش هم کمی سوزنده‌تر شد

۱۹) در هر یک از ابیات زیر نوع وابسته پیشین را مشخص کنید.

الف) صد نعره همی آیدم از هر بن مویی خود در دل سنگین تو نگرفت سر موی

ب) ای هر دو دیده، پای که بر خاک می نهی آخر نه بر دو دیده من، به که خاک راه؟

۲۰) در رباعی زیر چند واژه «وندی» و «وندی مرکب» وجود دارد؟

«رازی که خطرکنندگان می دانند در بازی خون، برندگان می دانند

با بال شکسته پر گشودن هنر است این را همه پرندگان می دانند»

۲۱) در بیت زیر آرایه حسن تعلیل را بیابید.

«دژه را تا نبود همت عالی حافظ طالب چشمه خورشید درخشان نشود»

۲۲) کدام یک از ابیات زیر نشان دهنده رفتار ریاکارانه ضحاک است؟

الف) ز بیم سپهد همه راستان بر آن کار گشتند همدستان

ب) بدو گفت مهتر به روی دژم که بر گوی تا از که دیدی ستم

۲۳) نویسنده در عبارات زیر انسان را به چه چیزی تشویق می کند؟

«و شما را گر توان نباشد که کار خود به عشق درآمیزید و پیوسته بار وظیفه‌ای را بی رغبت به دوش کشید، زنهار، دست از کار بشوید.»

۲۴) در عبارت زیر منظور شاعر از «خاک» و «غبار» چیست؟

۲۵) عبارات زیر چه ارتباط معنایی با یکدیگر دارند؟

الف) خدا را در فراخی خوان و در عیش و تن آسانی نه چون کارت به جان آید خدا از جان و دل خواهی

ب) و تو شکر خدا کن، به هنگام رنج

۲۶) در بیت‌های زیر زمان افعال را بنویسید.

الف) یا رب اندر کنف سایه آن سرو بلند گر من سوخته یک دم بنشینم چه شود

ب) حُسن بی پایان او چندان که عاشق می کشد زمره‌ای دیگر به عشق از غیب سر بر می کنند

۲۷) مفهوم کنایی عبارات زیر را بنویسید.

الف) رفت تا برف‌های نکویده را بگوید.

ب) ما بار دیگر از چاله به چاه خواهیم افتاد.

۲۸) مقصود شاعر از مصراع «این رود به جست و جوی دریا می رفت» چیست؟

۲۹) مارانی را که بر دوش ضحاک روییدند، مظهر چه خصلتهایی می‌توان دانست؟

۳۰) در این متن، از چه راهکارهایی در رویارویی با دشواری‌های اسارت بهره گرفته شده است؟

پاسخنامه تشریحی

فضای سینه از دوست پر شد

الف) فعل «شد» اسنادی است ←

نهاد مَتمَم مسند اسنادی

فکر خویش از ضمیرم گم شد

← که

نهاد مَتمَم مسند اسنادی

روزگاری شد

ب) فعل «شد» غیر اسنادی دی است ←

نهاد رفت

سخت

۲) شکل مجهول عبارات سوال:

الف) زرها آورده شده است.

ب) حق نعمت تندرستی گزارده شده باشد.

سخت

۳) دلیل عدم پذیرش طلاهای اهدایی: قناعت به مال کم دنیایی و عدم زیاده خواهی است.

سخت

۴) الف) کسی که خدا مورد عنایت و توجه قرار دهد سربلند و والا مقام می گردد و انسانی که خدا او را نخواهد خوار و زبون و اندوهگین می شود.

ب) دل مجاز از انسان، شخص، فرد

پ) سربلند شدن کنایه از رفعت و والایی مقام و شأن

سخت

۵) گزینه ب)

معنی و مفهوم بیت: خداوند جهان را به گونه ای خلق نموده که هر چیزی در جای خود قرار دارد نه کم نه زیاد.

*نظام احسن آفرینش یعنی آفرینش دقیق و بی کاستی و نقص.

سخت

۶) الف) روشنائی مفعول است.

برای پیدا کردن مفعول از فعل جمله می پرسیم: چه چیزی را؟ چه کسی را؟

چه چیزی را نبخشد؟ روشنائی = مفعول

ب) فعل «ماندن» ناگذر است زیرا:

۱- به مفعول نیاز ندارد.

۲- فعل اسنادی نیست پس مسند نمی خواهد.

۳- به حرف اضافه اختصاصی نیاز ندارد پس گذرا به مَتمَم نیست.

پ) خرد مَتمَم است. حرف «را» در مصراع اول بیت، به معنی «به» است.

باز گردانی مصراع اول: اگر روشنائی را به خرد نبخشد.

مَتمَم

سخت

۷) عبارت «مولانا در معارف شمس غرق شد» استعاره است. زیرا معارف به دریایی تشبیه شده که مولانا در آن غرق شده است. واژه «دریا» نیامده و یکی از ویژگی های آن «غرق شدن» آمده

است. به چنین استعاره ای استعاره مکنیه می گویند.

سخت

۸) در بیت سؤال واژه «نی» نماد غریب دورافتاده از وطن و اصل خویش است.

*مولانا، انسان آگاه چون نی تصور می کند که از عالم معنا جدا شده است و در قفس تن و مادیات اسیر است.

سخت

۹) الف) شفیعی کدکنی شاعر معاصر در شعر سوال، مصراع «روسر برند به بالین تنها مرا رها کن» را از مولانا «تضمین» نموده است.

ب) بیداری و خواب

ج) بیداری زمان

سخت

۱۰) «الف» - گویند در شب آخر که بیماری مولانا سخت شده بود، مولانا در آن حال غزل مشهور را که با بیت «الف» شروع می شود سرود.

سخت

۱۱) «ب»

مفهوم بیت «ب» این است که عاشق حقیقی از مرگ و رهایی از جهان مادی غمی ندارد و همین مضمون در عبارت سوال یافت می شود.

مفهوم بیت «الف» سفارش به «به فکر خود بودن و ناپایداری عمر»

سخت

۱۲) واژه‌های وندی: طولانی (طول + انی) - همشهری (هم + شهر + ی) - آن‌ها (آن + ها)
* همواره: ساده است

سخت

۱۳) الف) مفعول: فرزند: ۷ واج < ف / ز / ر / ز / ن / د /
ب) شکل مرتب شدهٔ مصراع دوم < چو ماه در یکی مهد بنشاند.

سخت

۱۴) الف) مفهوم کنایه: حلقه در گوش نهادن کنایه از اظهار بندگی کردن.
ب) جناس ناهمسان: جوش و گوش.

سخت

۱۵) مفهوم کلی بیت سوال: آرزوی افزونی عشق عاشق (انسان عاشق هرگز از عشق دل‌زده نمی‌شود).

سخت

۱۶) آینه: آفرینش انسان، وجود انسان / نقش‌های بوقلمون: جلوه‌های گوناگون آفرینش، نقش‌های رنگارنگ

سخت

۱۷) معنی ابیات سؤال: هنگام غروب، دایرهٔ خورشید، سینه‌خیز و آرام در پشت کوه‌ها پنهان می‌شد و انگار آفتاب زردرنگ غروب، مانند گرد و غباری از زعفران بر سر نیزه‌ها و سپاهیان نور می‌افشاند.

سخت

۱۸) الف: به خوناب شفق: متمم قیدی / به خون آلوده: مسند / ایران کهن: مفعول

ب: آتش: متمم / کمی: قید / سوزنده‌تر: مسند

سخت

۱۹) الف) صد نعره / هر بن مویی

صد هسته صد هسته

شمارشی مبهم

ب) هر دو دیده / دو دیده

صد صد صد

مبهم شمارشی شمارشی

سخت

۲۰) واژه‌های وندی:

۱- بازی (باز بن مضارع از مصدر باختن) + ی

۲- برنده: بر (بن مضارع از مصدر بُردن + ی)

۳- شکسته: شکست + ه

۴- پرنده: پر + سنده

واژه‌های وندی مرکب:

۱- خطرکنندگان ۲- پر گشودن

سخت

۲۱) حسن تعلیل: علت معلّق بودن ذره، همت بلند اوست. (دلیل غیر واقعی)

سخت

۲۲) ب - سخاک که خود به کاوه ظلم کرده بود با ریاکاری از او می‌پرسد چه کسی به تو ظلم نموده است؟

سخت

۲۳) نویسنده در عبارت سؤال انسان را تشویق می‌کند که «کارها را از روی عشق انجام دهد.»

سخت

۲۴) منظور از خاک، تعلّقات بی‌ارزش دنیایی است.

منظور از غبار، وجود بی‌ارزش و ناچیز است.

سخت

۲۵) بیت «الف» با بیت «ب» تضاد معنایی دارد.

مفهوم بیت الف: شکر خدا در هنگام آسایش و راحتی

مفهوم بیت ب: شکر گزاری خدا در هنگام بلا، رنج و دردمندی

سخت

۲۶) الف) بنشینم، شود (بشود): مضارع التزامی

ب) می‌کشد، می‌کنند: مضارع اخباری

سخت

۲۷) الف) راه‌های دشوار را طی می‌کند و مسیر پیروزی انقلاب را هموار سازد.

ب) اوضاع وخیم و ناگوارتر خواهد شد.

سخت

۲۸) مقصود از «رود» نیروهای انقلابی و مردم آزادی‌خواه هستند که برای به دست آوردن عظمت ایران می‌جنگیدند.

سخت

۲۹) مارانی که بر دوش ضحاک رویدند تجسمی از خوی های اهریمنی، بیداد و منش خبیث او بودند.

سخت

۳۰) ۱- استفاده از اوقات اسارت برای آموزش و یادگیری خواندن و نوشتن

۲- تمرین و اجرای سرود و تئاتر

۳- اجرای سرگرمی های متنوع، ورزش و مسابقه

۴- تلاوت قرآن و نهج البلاغه

۵- دکلمه خوانی و مقاله نویسی

سخت